

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 6
Кафедра кримінального права та кримінології

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Напрями розвитку науки кримінального права»
обов'язкових компонент освітньої програми третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти

спеціальність – 081 «Право»

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 21.09.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права та кримінології
(протокол № 7 від 28.08.2023 р.)

Розробники:

1. Завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Харченко В. Г..
2. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Ємельянов В. П.
3. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Шульга А. М.

Рецензенти:

1. В. о. завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат юридичних наук, доцент Рибалко Г. С.
2. Професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Яценко А. М.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – _3_ Загальна кількість годин – _90_ Кількість тем – _8_	_081_ _Право_; 	Навчальний курс _2_ (номер) Семестр _3_ (номер) Види контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – _16_ (години) Семінарські заняття – _28_ (години) Практичні заняття – _0_ (години) Лабораторні заняття – _0_ (години) Самостійна робота – _46_ (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _0_ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – _1; 3_ (кількість; № семестру)		Лекції – _8_ (години) Семінарські заняття – _10_ (години) Практичні заняття – _0_ (години) Лабораторні заняття – _0_ (години) Самостійна робота – _72_ (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – _0_ (кількість; № семестру) Реферати – _1; 3_ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Напрями розвитку науки кримінального права» є формування у здобувачів системи теоретичних знань про основні проблемні аспекти науки кримінального права, ознайомлення з монографічними роботами в галузі кримінального права, формування у ад'юнктів/аспірантів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми правового характеру й приймати продуктивні рішення у сфері кримінального права, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності, а також досягнень науково прогресу, вивчення ад'юнктами/аспірантами основних положень кримінального права зарубіжних країн, осмислення ними ролі та значення кримінального закону у боротьбі з кримінальними

правопорушеннями, вироблення вмінь застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання конкретних правових ситуацій.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Напрями розвитку науки кримінального права» є: визначення загальних тенденцій розвитку науки кримінального права; ознайомлення зі станом основних проблем кримінального права та науковими пропозиціями щодо їх вирішення; з'ясування шляхів розвитку методології кримінального права; визначення напрямків розвитку поглядів на кримінально-правову політику та її реалізацію в законодавстві; аналіз перспективних наукових позицій, засвоєння знань про різноманітні наукові підходи щодо визначення основних категорій кримінального права; з'ясування шляхів вирішення актуальних питань; визначення перспектив імплементації положень міжнародного та зарубіжного кримінального права в національне законодавство.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни потребує звернення також до положень суміжних наукових галузей, особливо таких як конституційне право, теорія держави і права, кримінологія, кримінально-виконавче право, кримінальне процесуальне право, адміністративне право, міжнародне право.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: загальні сучасні тенденції розвитку кримінально-правової науки; сучасні та перспективні методи кримінально-правових досліджень; перспективні теоретичні підходи до кримінально-правової політики; пропозиції наукового вирішення проблем кримінального закону; сучасні тенденції вчення про кримінальне правопорушення та його склад; недоліки та суперечливості у чинному кримінальному законодавстві та існуючі в науці пропозиції щодо вдосконалення закону; перспективи імплементації положень міжнародного та зарубіжного кримінального права в національне законодавство.

вміти: використовувати досягнення науки кримінального права у власних наукових дослідженнях; самостійно працювати з першоджерелами та спеціальною юридичною літературою з кримінального права; аналізувати спірні питання в кримінальному праві та законодавстві; обґрунтовувати власну позицію стосовно вирішення актуальних проблем кримінального права; вести наукову полеміку та аналізувати стан наукової дискусії, формулювати та обґрунтовувати теоретичні висновки та рекомендації по вдосконаленню чинного законодавства; користуватися загальними та спеціальними методами ведення наукових досліджень.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання для вирішення значущих проблем у галузі держави і права, що передбачає застосування правових інститутів, норм, наукових положень, доктрин, принципів, а також організацію і проведення досліджень із подальшим впровадженням інновацій в практично-перетворювальну діяльність.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-3	Здатність бачити поліваріативність підходів до розв'язання сформульованої проблеми, а також сформувати алгоритм її вирішення.
	ЗК-4	Здатність застосовувати знання під час наукового пошуку і у практичних ситуаціях.
	ЗК-9	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), синтезувати комплексні ідеї.
	ЗК-10	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-11	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).
	ЗК-12	Здатність працювати в міжнародних наукових проектах.
	ЗК-13	Здатність розробляти наукові проекти та управляти їх реалізацією.
	ЗК-15.	Здатність оцінювати результати наукових досліджень інших науковців за об'єктивними критеріями.
Фахові компетентності (ФК)	ФК-4	Формування концептуального знання щодо форм впливу практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
	ФК-6	Формування навичок проведення порівняльно-правових досліджень окремих інститутів права.
	ФК-8	Формування умінь застосовувати традиційні та новітні методи й інструменти наукового пошуку.
	ФК-9	Формування навичок застосування міждисциплінарного підходу в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
	ФК-10	Формування умінь ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення правових норм, а також знання практики їх застосування.
	ФК-11	Формування умінь критично оцінювати результати наукових пошуків, інноваційний характер одержаних результатів і на цій основі підвищувати рівень своєї професійної діяльності, включаючи безперервний саморозвиток та самовдосконалення.
	ФК 13.	Формування умінь і навичок доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію про ідеї, проблеми, ухвалені рішення, досвід та аргументації; відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН)	ФК 14.	Формування умінь і навичок самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.
	ФК 15.	Формування умінь і навичок самостійно готувати проекти актів правозастосування, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та умотивованості.
	ПРН 2.	Володіти сучасними методами наукового дослідження; вміти застосовувати їх в процесі вирішення правової проблематики, в тому числі шляхом генерації нових ідей.
	ПРН 6.	Вміти використовувати здобутки теорії права, інших правових наук під час здійснення комплексних досліджень, а також розв'язання проблем окремої групи правових відносин.
	ПРН 7.	Вміти використовувати міжнародний досвід при вирішенні наукової проблематики; визначати вплив міжнародних правових стандартів під час їх порівняння із вітчизняними.
	ПРН 8.	Здійснювати взаємодію із суб'єктами, які не належать до наукової спільноти, задля визначення проблем, що турбують суспільство, а також поширення правових знань і наукових даних.
	ПРН 9.	Знати концептуальні засади правотворчості, правових регулювання і застосування; способи опрацювання юридичної інформації з метою вирішення правової проблематики.
	ПРН 11.	Демонструвати здатність до критичного аналізу чинного законодавства, практики його застосування, розробки проектів нормативно-правових актів із обґрунтуванням власної позиції щодо необхідності їх прийняття.
	ПРН 12.	Вміти самостійно готувати проекти актів правозастосування у різних сферах професійної діяльності, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.
	ПРН 14.	Вміти вільно спілкуватись з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, науковою спільнотою, суспільством у цілому, критично осмислювати та оцінювати окремі наукові дослідження із відповідної правової проблематики.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Шляхи розвитку методології науки кримінального права

Сутність поняття «наука» та наукового пізнання. Поняття науки як сфери людської діяльності, спрямованої на вироблення нових знань про природу, суспільство і мислення. Дві сторони науки: 1) наука як пізнавальний процес і 2) наука як результат цього процесу, який поділяється на результат по суті та результат по формі. Два види визначення науки у літературі: 1) як особливий вид пізнавальної діяльності, що спрямована на вироблення об'єктивних, системно організованих і обґрунтованих знань про світ і 2) як соціальний інститут, що забезпечує функціонування наукової пізнавальної діяльності. Види галузей науки відповідно до Національної класифікації наук, затвердженої Міністерством освіти і науки України. Поняття наукового пізнання. Істина як мета наукового пізнання, види істини (абсолютна та відносна). Рівні наукового пізнання (чуттєвий і раціональний) та наукового дослідження (емпіричне і теоретичне), взаємозв'язок рівнів у процесі пізнання. «Поняття» та «категорії» як структурні складові науки. Поняття методології та методів наукових досліджень. Види методів. Предмет науки кримінального права. Методологічні засади вивчення предмета науки кримінального права. Напрями розвитку методології науки кримінального права. Сучасні підходи до підстав та принципів криміналізації і декриміналізації діянь. Актуальні питання юридичної техніки Кримінального кодексу України, питання термінології кримінального законодавства.

Тема № 2. Розвиток поглядів на кримінально-правову політику та кримінальну відповідальність

Поняття та ознаки національної кримінально-правової політики як різновиду політики у сфері протидії злочинності. Принципи національної кримінально-правової політики. Теоретичні проблеми національної кримінально-правової політики. Взаємозв'язок кримінально-правової політики з іншими елементами політики у сфері протидії злочинності (кримінологічної, кримінально-виконавчої, кримінально-процесуальної). Два наукові погляди на кримінальну відповідальність та розгляд її у вузькому та широкому розумінні. Розгляд кримінальної відповідальності у вузькому розумінні, тобто як реакцію держави на вчинене в минулому кримінальне правопорушення та як несприятливі наслідки для винної особи після вчинення кримінально караного діяння, котра має назву як негативна (ретроспективна) кримінальна відповідальність. Розгляд кримінальної відповідальності у широкому розумінні, тобто як комплексного кримінально-правового інституту, в якому у нерозривному діалектичному зв'язку перебувають негативний (ретроспективний) та позитивний (проспективний) аспекти кримінальної

відповідальності, оскільки кримінальний закон не тільки передбачає несприятливі наслідки за вчинення кримінально-протиправного посягання, але й містить норми, які стимулюють правомірну поведінку. Форми реалізації негативної та позитивної кримінальної відповідальності. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

Тема № 3. Розвиток поглядів про кримінальне правопорушення та його склад у кримінальному законі

Формування вчення про кримінальне правопорушення та його склад на основі відповідних вчень щодо злочину. Наукові шляхи вирішення проблемних питань вчення про кримінальне правопорушення (злочин): співвідношення між елементами кримінального правопорушення та ознаками складу кримінального правопорушення, положеннями кримінального кодексу про кримінально-протиправне посягання і «не-злочин». Формування інституту кримінального проступку. Наукові шляхи вирішення проблемних питань вчення про склад кримінального правопорушення та класифікацію складів, сутності об'єкту кримінального правопорушення, ролі потерпілого у складі кримінального правопорушення; поняття вини: концепція небезпечного стану, оціночна, психологічна концепції, фінальна та нормативна теорії вини; співвідношення вини та винності; змішаної форми вини; осудності і неосудності суб'єкта кримінального правопорушення та доцільності їх законодавчого визначення, нижньої і верхньої меж віку суб'єкта кримінального правопорушення, сутності заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Тема № 4. Розвиток поглядів на відповідальність залежно від стадії реалізації кримінально протиправного умислу, співучасті та множинності кримінальних правопорушень

Наукове обґрунтування підстав кримінальної відповідальності за попередню кримінально протиправну діяльність. Вирішення питань правомірності добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення та відмінності від дієвого каяття. Теорії співучасті у кримінальному праві. Питання видів умислу при співучасті у кримінальному правопорушенні. Проблеми уявної співучасті та співучасті у необережних кримінальних правопорушеннях. Відповідальність особи при невдалій співучасті та співучасті у незакінченому кримінальному правопорушенні. Перспективи розвитку традиційної класифікації видів співучасників (посередник, провокатор, вербувальник, замовник, ін.). Поняття повторності та рецидиву кримінальних правопорушень в науці кримінального права. Концепція «небезпечного стану особи» та поняття «небезпечний рецидивіст» і «вор в законі», їх перспективи для кримінального права України. Сукупність складів кримінальних правопорушень (реальна та ідеальна).

Тема № 5. Питання розвитку поглядів щодо кримінально-правового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та відповідальності за кримінальні правопорушення проти власності

Соціальна обумовленість кримінально-правового забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Співвідношення понять «результати творчої діяльності» та «засоби індивідуалізації товарів і послуг». Визначення предмету кримінального правопорушення щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності. Бланкетний характер кримінально-правових норм та об'єктивність такої законодавчої конструкції. Проблема визнання суспільно небезпечних наслідків, що обумовлюють підстави кримінальної відповідальності у разі порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Визначення юридичних осіб суб'єктами такого кримінального правопорушення в науці кримінального права. Критерії визначення порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності закінченим кримінальним правопорушенням. Особливості характеристики психічної діяльності винного у порушенні прав на об'єкти інтелектуальної власності. Проблема відповідальності за необережне ставлення винного до самого факту порушення та спричиненої таким порушенням шкоди. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення прав на об'єкти інтелектуальної власності: його види, ознаки, значення. Співвідношення кримінальних правопорушень прав на об'єкти інтелектуальної власності з іншими нормами, передбаченими КК України. Проблема обґрунтованості вікового порогу кримінальної відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Законодавче визначення кримінальних правопорушень проти власності як приклад неточності назви Розділу VI Особливої частини КК України. Наукові пропозиції щодо уточнення назви цього розділу, оскільки предметом посягань тут виступає лише майно чи право на майно або дії майнового характеру, але не спеціальні предмети, не об'єкти права інтелектуальної власності або довкілля. Предмет кримінальних правопорушень проти власності.

Тема № 6. Шляхи розвитку поглядів щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля

Проблеми визначення підстав та умов встановлення кримінальної відповідальності за посягання як на довкілля в цілому так і окремі його елементи. Різноманітність поглядів у наукових школах сучасності на юридичну природу вчення про об'єкт кримінального правопорушення у контексті охорони довкілля в цілому так і окремих його елементів. Дискусійність у науці кримінального права щодо класифікації видів об'єктів кримінальних правопорушень проти довкілля та його елементів. Відмінність наукових підходів до встановлення предмета кримінальних правопорушень проти довкілля та окремих його елементів. Співвідношення довкілля та його елементів із загальновизнаним розумінням предмета правопорушення. Питання

пов'язані із бланкетним характером кримінально-правових норм, що встановлюють відповідальність за посягання як на довілля в цілому так і окремі його елементи. Взаємозв'язок природоохоронних норм національного й міжнародного кримінального законодавства. Сучасний погляд на визначення суспільно небезпечних наслідків посягань на довілля та його окремі елементи. Науковий плюралізм у питанні існування юридичної формули «діяння є наслідком» у контексті кримінально караних посягань на довілля та його окремі елементи. Критерії визнання посягання на довілля та його окремі елементи закінченим кримінальним правопорушенням. Особливості точок зору представників різних наукових напрямів на проблему розуміння суб'єкта кримінальних правопорушень проти довілля. Дискусійність навколо питання визнання юридичних осіб суб'єктами кримінально протиправних посягань на довілля та його окремі елементи. Різноманітність поглядів на питання класифікації суб'єктів кримінальних правопорушень проти довілля та окремих його елементів. Проблематика пов'язана із спеціальним суб'єктом кримінальних правопорушень проти довілля та його елементів. Наукові погляди щодо психічного ставлення винного у посяганні на довілля та його окремі елементи у сучасності. Наукові підходи та правозастосовний досвід у питанні встановлення видів вини у кримінальних правопорушеннях проти довілля та його окремих елементів. Плюралізм думок щодо існування третьої штучної форми вини – складної (подвійної, змішаної), у кримінальних правопорушеннях проти довілля та окремих його елементів. Співвідношення кримінальних правопорушень проти довілля з іншими нормами, передбаченими КК України та іншими нормативними актами. Покарання та інші заходи кримінально-правового впливу на суб'єктів кримінальних правопорушень проти довілля та окремих його елементів. Позиції сучасних науковців щодо доцільності застосування покарання у виді позбавлення волі за кримінальні правопорушення проти довілля та окремі його елементи.

Тема № 7. Розвиток поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Розвиток поглядів стосовно поняття та видів кримінальних правопорушень проти громадської безпеки та вчення про протидію тероризму. Розвиток наукових поглядів стосовно злочинів, пов'язаних зі створенням стійких злочинних об'єднань. Тероризм як складне, багатовимірне та багаторівневе явище реальної дійсності. Рівні тероризму (тероризм у вузькому, широкому та найбільш широкому розумінні). Риси тероризму: 1) вчинення або погроза вчинення насильницьких діянь; 2) публічний характер вчинюваних діянь з наміром їх широкого розголосу; 3) спрямованість дій на залякування населення, створення стану страху, напруженості у суспільстві; 4) застосування насильства щодо одних осіб (безвинних жертв) чи заподіяння іншої шкоди з метою спонукання до певної поведінки суб'єктів впливу – органу державної влади, міжнародної організації, фізичної чи юридичної особи. Співвідношення

терористичних злочинів та складів злочинів, за якими кваліфікуються терористичні діяння. Відмежування тероризму від загальносоціальних явищ дійсності (терор, війна, агресія, геноцид), від кримінально караних діянь з ознаками тероризування (вимагання, примушування до певних дій тощо), а також від суміжних насильницьких діянь (диверсія, піратство, бандитизм, умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб, хуліганство, вчинене із застосуванням вибухових речовин чи вибухових пристроїв).

Тема № 8. Перспективи розвитку поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Розвиток поглядів стосовно поняття та видів кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Зміст хуліганських діянь як кримінально-протиправних посягань, що вчиняються в реальній дійсності та як складів кримінальних правопорушень. Три види реально вчинюваних хуліганських діянь: 1) що грубо порушують громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства; 2) що не спрямовані безпосередньо на порушення громадського порядку, але вчинені з хуліганських мотивів; 3) вчинені з інших мотивів, але з очевидним порушенням громадського порядку. Склади хуліганських діянь: ст. 296, п. 7 ч. 2 ст. 115, ч. 3 ст. 297, ч. 1 ст. 299, статті 180, 259, 283, 338 КК. В якості недоліка ст. 296 КК у науці вказується на штучне виокремлення у ч. 2 статті вчинення діяння групою осіб і на доцільність відновлення структури цієї статті у трьох традиційних частинах. Особливості суб'єкта злочину, передбаченого ст. 304 КК та відмежування цього складу злочину від передбачених статтями 150-1 і 258-1 КК України.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Шляхи розвитку методології науки кримінального права	10	2	2	-	-	6	екзамен
Тема № 2: Розвиток поглядів на кримінально-правову політику та кримінальну відповідальність	10	2	4	-	-	4	
Тема № 3: Розвиток поглядів на кримінальне правопорушення та його склад у кримінальному законі	12	2	4	-	-	6	
Тема № 4: Розвиток поглядів на відповідальність залежно від стадії реалізації кримінально протиправного умислу, співучасті та множинності кримінальних правопорушень	12	2	4	-	-	6	
Тема № 5: Питання розвитку поглядів щодо кримінально-правового захисту прав на об’єкти інтелектуальної власності та відповідальності за кримінальні правопорушення проти власності	12	2	4	-	-	6	
Тема № 6: Шляхи розвитку поглядів щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля	12	2	4	-	-	6	
Тема № 7: Розвиток поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	12	2	4	-	-	6	
Тема № 8: Перспективи розвитку поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	10	2	2	-	-	6	
Всього за семестр № 3:	90	16	28	-	-	46	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Шляхи розвитку методології науки кримінального права	10	-	-	-	-	10	екзамен
Тема № 2: Розвиток поглядів на кримінально-правову політику та кримінальну відповідальність	10	2	2	-	-	6	
Тема № 3: Розвиток поглядів на кримінальне правопорушення та його склад у кримінальному законі	12	2	2	-	-	8	
Тема № 4: Розвиток поглядів на відповідальність залежно від стадії реалізації кримінально протиправного умислу, співучасті та множинності кримінальних правопорушень	12	-	-	-	-	12	
Тема № 5: Питання розвитку поглядів щодо кримінально-правового захисту прав на об’єкти інтелектуальної власності та відповідальності за кримінальні правопорушення проти власності	12	-	2	-	-	10	
Тема № 6: Шляхи розвитку поглядів щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля	12	2	2	-	-	8	
Тема № 7: Розвиток поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	12	2	2	-	-	8	
Тема № 8: Перспективи розвитку поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	10	-	-	-	-	10	
Всього за семестр № 3:	90	8	10	-	-	72	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання що виносяться на самостійну роботу		Література:
Тема № 1: Шляхи розвитку методології науки кримінального права:		
(а) істина – мета наукового пізнання, поняття та види істини (абсолютна та відносна істина); (б) рівні наукового пізнання (чуттєвий і раціональний) та наукового дослідження (емпіричне і теоретичне), взаємозв'язок цих рівнів у процесі пізнання; (в) «поняття» та «категорії» як складові науки, (г) загальнофілософські категорії (категорії діалектики); (д) поняття методології та методів наукових досліджень, види методів (загальнонаукові та спеціально-наукові методи досліджень); (е) методологічні засади визначення предмета науки кримінального права, зміст чотирьох значень поняття «кримінальне право», методи науки кримінального права, сучасні підходи щодо підстав та принципів криміналізації і декриміналізації діянь.		Нормативні акти: 1 – 4, 13. Основна література: 1, 3. Додаткова: 2.
Тема № 2: Розвиток поглядів на кримінально-правову політику та кримінальну відповідальність:		
(а) наукові погляди на побудову кримінально-правових норм; (б) напрямки досліджень колізій та конкуренції в кримінальному праві; (в) криміналізація злочинів міжнародного характеру як один із основних напрямків протидії злочинності у світі; (г) сучасні підходи до засад та принципів формування кримінально-правових санкцій; (д) дослідження проблемних питань моделювання кримінальних кодексів; (е) напрямки розвитку вчення про джерела кримінального права; (є) привілеї та імунітети в кримінальному праві; (ж) наукові дослідження інституту екстрадиції; (з) зміст .позитивної та негативної кримінальної відповідальності.		Нормативні акти: 1 – 4. Основна література: 2 – 6. Додаткова: 1 – 6, 23, 52.
Тема № 3: Розвиток поглядів на кримінальне правопорушення та його склад у кримінальному законі:		
а) формування вчення про кримінальне правопорушення та його склад на основі відповідних поглядів щодо кримінального правопорушення (злочину); (б) наукові шляхи вирішення проблемних питань вчення про кримінальне правопорушення (злочин); (в) формування інституту кримінального проступку; (г) наукові шляхи вирішення проблемних питань вчення про склад кримінального правопорушення; (д) перспективи впровадження медіації та ресторативної юстиції в Україні.		Нормативні акти: 1 – 4. Основна література: 2 – 6, 10 – 15. Додаткова: 7 – 17.
Тема № 4: Розвиток поглядів на відповідальність залежно від стадії реалізації кримінально протиправного умислу, співучасті та множинності кримінальних правопорушень:		
(а) наукове обґрунтування підстав кримінальної відповідальності за попередню кримінально протиправну діяльність; (б) вирішення питань правомірності добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення та відмінності від дієвого каяття; (в) теорії співучасті у кримінальному праві; (г) питання видів умислу при співучасті у кримінальному правопорушенні; (д) проблеми уявної співучасті та співучасті у необережних кримінальних правопорушеннях; (е) відповідальність особи при невдалій співучасті та співучасті у незакінченому кримінальному правопорушенні; (є) перспективи розвитку традиційної класифікації видів співучасників.		Нормативні акти: 1, 2, 5, 6, 14, 17. Основна література: 2 – 6, 10 – 15. Додаткова: 18 – 22, 52.

Тема № 5: Питання розвитку поглядів щодо кримінально-правового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та відповідальності за кримінальні правопорушення проти власності:		
	(а) сутність поняття «власність», економічні та юридичні складові; (б) власність як цивільно-правова та кримінально-правова категорії; (в) форми власності відповідно до Конституцією України; (г) питання видів кримінальних правопорушень проти власності; (д) дискусійні питання стосовно об'єкта кримінальних правопорушень проти власності; (е) відповідальність особи при невдалий співучасті та співучасті у незакінченому кримінальному правопорушенні проти власності; (є) перспективи розвитку кримінально-правової охорони власності.	Нормативні акти: 1 – 4, 14, 16. Основна література: 7 – 15. Додаткова: 24 – 32.
Тема № 6: Шляхи розвитку поглядів щодо кримінально-правового забезпечення охорони довкілля:		
	(а) поняття та види кримінальних правопорушень проти довкілля; (б) кримінальні правопорушення у сфері забезпечення екологічної безпеки; (в) кримінальні правопорушення, що посягають на живу природу (г) кримінальні правопорушення, що посягають на об'єкти неживої природи; (д) кримінальні правопорушення, що порушують правові норми у сфері екології.	Нормативні акти: 1 – 4, 14. Основна література: 7 – 15. Додаткова: 33 – 40.
Тема № 7: Розвиток поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадської безпеки		
	(а) поняття та види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки; (б) загальна характеристика злочинів, пов'язаних зі створенням стійких злочинних об'єднань; (в) поняття особи, що перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі»; (г) поняття та види терористичних злочинів та складів злочинів; (д) загальна характеристика злочинів, пов'язаних з незаконним поводженням зі зброєю та іншими небезпечними предметами; (е) кримінальні правопорушення, що порушують правила, які забезпечують громадську безпеку; (є) відмежування терористичних злочинів від злочинів з ознаками тероризування та інших насильницьких діянь.	Нормативні акти: 1, 2, 5 – 12, 14, 15, 17, 18. Основна література: 7 – 15. Додаткова: 41 – 46, 52.
Тема № 8: Перспективи розвитку поглядів щодо відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності:		
	(а) поняття та види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності; (б) дискусія стосовно віднесення певних діянь до таких, що порушують громадський порядок або моральність; (в) загальна характеристика тенденцій щодо встановлення ознак складу хуліганства; (г) особливості відображення ознак хуліганських діянь в історії вітчизняного та у сучасному зарубіжному кримінальному законодавстві.	Нормативні акти: 1, 2, 3, 14, 15, 19, 20. Основна література: 7 – 15. Додаткова: 47 – 52.

5. Методи навчання

До методичних прийомів, які можуть використовуватись при проведенні занять, відносяться: демонстрація навчальних сюжетів з використанням мультимедійної апаратури; текстової інформації у виді схем, таблиць.

6. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль:

1. Поняття науки як сфери людської діяльності, спрямованої на вироблення нових знань про природу, суспільство і мислення.
2. Дві сторони науки: 1) наука як пізнавальний процес і 2) наука як результат цього процесу, поділ результату на результат по суті та по формі.
3. Два види визначення науки у літературі: 1) як особливий вид пізнавальної діяльності, 2) як соціальний інститут, що забезпечує функціонування наукової пізнавальної діяльності.
4. Види галузей науки відповідно до Національної класифікації наук, затвердженої Міністерством освіти і науки України.
5. Поняття наукового пізнання.
6. Істина як мета наукового пізнання, види істини (абсолютна та відносна).
7. Рівні наукового пізнання (чуттєвий і раціональний) та наукового дослідження (емпіричне і теоретичне), взаємозв'язок рівнів у процесі пізнання.
8. «Поняття» та «категорії» як структурні складові науки.
9. Поняття методології та методів наукових досліджень. Види методів.
10. Предмет науки кримінального права.
11. Методологічні засади вивчення предмета науки кримінального права.
12. Напрями розвитку методології науки кримінального права.
13. Сучасні підходи до підстав та принципів криміналізації і декриміналізації діянь.
14. Актуальні питання юридичної техніки Кримінального кодексу України.
15. Питання термінології кримінального законодавства.
16. Теоретичні проблеми національної кримінально-правової політики.
17. Взаємозв'язок кримінально-правової політики з іншими елементами політики у сфері протидії злочинності (кримінологічної, кримінально-виконавчої, кримінально-процесуальної).
18. Розвиток наукових поглядів на кримінальну відповідальність та розгляд її у вузькому та широкому розумінні.
19. Розгляд кримінальної відповідальності як комплексного кримінально-правового інституту, в якому у нерозривному діалектичному зв'язку перебувають негативний (ретроспективний) та позитивний (проспективний) аспекти кримінальної відповідальності.
20. Форми реалізації негативної та позитивної кримінальної відповідальності.
21. Розвиток наукових поглядів стосовно обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
22. Наукові шляхи вирішення проблемних питань вчення про кримінальне правопорушення (злочин): співвідношення між елементами кримінального правопорушення та ознаками складу кримінального правопорушення, положеннями кримінального кодексу про кримінально-протиправне посягання і «не-злочин».
23. Формування інституту кримінального проступку.

24. Наукові шляхи вирішення проблемних питань вчення про склад кримінального правопорушення та класифікацію їх складів.

25. Наукові шляхи вирішення проблемних питань формування складів кримінальних проступків.

26. Розвиток наукових поглядів стосовно сутності заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

27. Вирішення питань правомірності добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення та відмінності від дієвого каяття.

28. Проблеми уявної співучасті та співучасті у необережних кримінальних правопорушеннях.

29. Перспективи розвитку традиційної класифікації видів співучасників (посередник, провокатор, вербувальник, замовник, ін.).

30. Поняття повторності та рецидиву кримінальних правопорушень в науці кримінального права. Сукупність складів кримінальних правопорушень (реальна та ідеальна).

31. Сутність поняття «власність», економічні та юридичні складові.

32. Власність як цивільно-правова та кримінально-правова категорії.

33. Форми власності відповідно до Конституцією України.

34. Перспективи розвитку кримінально-правової охорони власності.

35. Проблема визначення предмету кримінального правопорушення щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності.

36. Бланкетний характер кримінально-правових норм та питання об'єктивності такої законодавчої конструкції.

37. Проблема визнання суспільно небезпечних наслідків, що обумовлюють підстави кримінальної відповідальності у разі порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

38. Проблема відповідальності за необережне ставлення винного до самого факту порушення та спричиненої таким порушенням шкоди.

39. Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

40. Проблема обґрунтованості вікового порогу кримінальної відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

41. Проблеми визначення підстав та умов встановлення кримінальної відповідальності за посягання як на довілля в цілому так і окремі його елементи.

42. Питання пов'язані із бланкетним характером кримінально-правових норм, що встановлюють відповідальність за посягання як на довілля в цілому так і окремі його елементи.

43. Взаємозв'язок природоохоронних норм національного й міжнародного кримінального законодавства.

44. Сучасний погляд на визначення суспільно небезпечних наслідків посягань на довілля та його окремі елементи.

45. Критерії визначення посягання на довілля та його окремі елементи закінченим кримінальним правопорушенням.

46. Проблематика пов'язана із спеціальним суб'єктом кримінальних правопорушень проти довілля та його елементів.

47. Наукові підходи та правозастосовний досвід у питанні встановлення видів вини у кримінальних правопорушеннях проти довілля та його окремих елементів.

48. Співвідношення кримінальних правопорушень проти довілля з іншими нормами, передбаченими КК України та іншими нормативними актами.

49. Покарання та інші заходи кримінально-правового впливу на суб'єктів кримінальних правопорушень проти довілля та окремих його елементів.

50. Розвиток поглядів сучасних науковців щодо доцільності застосування покарання у виді позбавлення волі за кримінальні правопорушення проти довілля та окремі його елементи.

51. Розвиток наукових поглядів стосовно поняття та видів кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.

52. Розвиток наукових поглядів стосовно злочинів, пов'язаних зі створенням стійких злочинних об'єднань.

53. Розвиток наукових поглядів про тероризм як складне, багатовимірне та багаторівневе явище реальної дійсності.

54. Рівні тероризму (тероризм у вузькому, широкому та найбільш широкому розумінні).

55. Загальні риси тероризму.

56. Розвиток наукових поглядів про співвідношення терористичних злочинів та складів злочинів, за якими кваліфікуються терористичні діяння.

57. Розвиток поглядів стосовно поняття та видів кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

58. Зміст хуліганських діянь як кримінально-протиправних посягань, що вчиняються в реальній дійсності, та як складів кримінальних правопорушень.

59. Проблема штучного виокремлення у ч. 2 ст. 296 КК вчинення діяння групою осіб та погляди на доцільність відновлення структури цієї статті у трьох традиційних частинах.

60. Особливості суб'єкта злочину, передбаченого ст. 304 КК та відмежування цього складу злочину від передбачених статтями 150-1 і 258-1 КК України.

7. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види

індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за семестр} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку

роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94 – 96			
90 – 93			
85 – 89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з двома-трьома незначними помилками.
80 – 84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
70 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65 – 69			
60 – 64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40 – 59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21 – 40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03. 2003 р. № 638-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання : Закон України від 19.10.2000 р. № 2064-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників від 17.12.1979 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 09.12. 1999 р. . URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2004 № 15-рн/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). Справа № 1-33/2004. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

15. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Про судову практику в справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинених стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
19. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Навчальна література:

Основна література:

1. Основи методології та організації наукових досліджень : навчальний посібник / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
2. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
3. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : науково-практичний посібник. Харків : Право, 2018. 142 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / Ю. В. Александров, В. І. Антипов, М. В. Володько та ін.; відп. ред. Я. Ю. Кондратьєв; наук. ред. В. А. Клименко та М. І. Мельник. Київ : Правові джерела, 2012. 432 с.
5. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2015. 528 с.

6. Грищук В. К. Кримінальне право України. Загальна частина : навчальний посібник. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2016. 568 с.
7. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
8. Кримінальне право. Особлива частина : підручник / О. О. Дудоров, Є. О. Письменський. Т.2. Луганськ: Вид-во «Елтон-2», 2012. 780 с.
9. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 680 с.
10. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навчальний посібник / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваїте, 2014. 944 с.
11. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 704 с.
12. Кваліфікація злочинів : навчальний посібник / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін.; за ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2016. 356 с.
13. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навчальний посібник / за ред. О. М. Литвинова. Харків : Константа, 2017. 448 с.
14. Шульга А. М., Павліковський В. І, Вапсва Ю. А. Кримінальне право України. Основні питання та відповіді : посібник. Харків : Майдан, 2014. 276 с.
15. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навчальний посібник / О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін., за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 520 с.

Додаткова література:

1. Політика у сфері боротьби зі злочинністю України: теоретичні та практичні проблеми : монографія /за заг. ред. проф. П. Л. Фріса, та проф. В. Б. Харченка. Івано-Франківськ – Харків : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 419 с.
2. Ємельянов В. П. Окремі проблеми застосування нового Кримінального кодексу України // Право України. 2012. № 9. С. 109 – 111.
3. Панов М. І. Кримінальна відповідальність: поняття, принципи, підстава. Право України. 2012. № 8. С. 249 – 259.
4. Хряпінський П. В. Позитивна кримінальна відповідальність (зміст, форми та реалізація) : науковий нарис. Запоріжжя : ТОВ «КСК-альянс», 2011. 110 с.
5. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : навчальний посібник. Київ : Центр учб. літ., 2012. 192 с.

6. Ященко А. М. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності. Політика у сфері боротьби зі злочинністю: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 9 – 10 грудня 2016 р.). Івано-Франківськ, 2017. С. 140 – 145.
7. Ємельянов В. П. Деякі питання щодо визначення діянь кримінальними проступками // Злочинність та протидія їй в умовах сингулярності : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації України професора Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2021. С. 204 – 205.
8. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу. Київ : Атіка, 2010. 352с.
9. Ємельянов В. П., Коростилєнко А. В. Дискусійні питання щодо загального поняття об'єкта злочинів. Часопис Київського університету права. 2016. № 1. С. 255 – 259.
10. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення. Київ, Дакор, 2010. 736 с.
11. Магарін С. С., Бараненко Д. В. Суб'єкт злочину за новим кримінальним законодавством України : монографія / за ред. Є. Л. Стрельцова. Одеса: Астропринт, 2011. 104 с.
12. Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину у кримінальному праві / за наук. ред. д. ю. н., проф., акад. НАПрН України В. І. Борисова. Харків : Право, 2016. 208 с.
13. Гуренко Д. Ю., Ємельянов В. П. Актуальні питання щодо вирішення суб'єкта злочинів. Часопис Київського університету права. 2015. № 2. С. 280 – 283.
14. Крижановський М. В., Ященко А. М. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Харків : Право, 2020. 264 с.
15. Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України. Київ : Атіка, 2010. 224 с.
16. Воробей П. А. Кримінально-правове ставлення в вину. Київ : Атіка, 2010. 176 с.
17. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину. Київ : Атіка, 2012. 144 с.
18. Тихий В. П. Панов М. І. Злочин, його види та стадії : наук.-практ. комент. Київ : Прометей, 2010. 40 с.
19. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність. Київ : ІДП НАН України; РВВ ЛДУВС, 2013. 560 с.
20. Митрофанов І. І. Співучасть у злочині : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2012. 208 с.
21. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину. Харків : ФІНН, 2013. 160 с.
22. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів : поняття, види, призначення покарання. Харків : ФІНН, 2018. 336 с.

23. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності. Київ : Атіка, 2014. 208 с.
24. Лихова С. Я. Злочини у сфері реалізації громадських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України). Київ : Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2016. 573 с.
25. Андрушко П. П. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності в Україні. Київ : Форум, 2014. 161 с.
26. Новсесян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності : монографія. Хмельницький : Хмельниц. ун-т управління та права, 2010. 192 с.
27. Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на результаті творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 479 с.
28. Топчий В. В. Кримінально-правові та кримінологічні заходи запобігання злочинам у сфері інтелектуальної власності в Україні : монографія. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2019. 408 с.
29. Ємельянов В. П. Кваліфікація злочинів проти власності : навчальний посібник. Харків : Рубікон, 2010. 112 с.
30. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності : поняття, види, кримінально-правове значення. Харків : Право, 2011. 208 с.
31. Ємельянов М. В. Кримінальна відповідальність за шахрайство: монографія. Харків : Право, 2014. 176 с.
32. Хряпінський П. В., Чус. О. В. Кримінально-правова характеристика незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Дніпропетровськ, ДГУ Літограф, 2015. 245 с.
33. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування та розвитку кримінального законодавства. Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2012. 676 с.
34. Матвійчук В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження). Київ : Азимут Україна, 2015. 464 с.
35. Митрофанов І. І., Локтионова В. В. Довкілля під охорону закону про кримінальну відповідальність : монографія. Кременчук : Видавець ПП Щербатих О. В., 2011. 420 с.
36. Злочини проти довкілля: кримінально-правова характеристика : практичний посібник / О. О. Дудоров, Д. В. Каменський, В. М. Комарницький, М. В. Комарницький, Р. О. Мовчан; за ред. О. О. Дудорова. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Є. О. Дідоренка, 2014. 616 с.
37. Шульга А. М. Злочини проти довкілля. Питання кваліфікації : науково-практичне видання. Харків : НикаНова, 2012. 192 с.

38. Шульга А. М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування : монографія. Харків : НикаНова, 2013. 256 с.
39. Шульга А. М. Земельні ресурси України під охороною закону про кримінальну відповідальність : монографія. Харків : Юрайт, 2019. 668 с.
40. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 1152 с.
41. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.
42. Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації : монографія. Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2011. 256 с.
43. Тероризм: визначення і сутність : монографія / А. В. Коростиленко, Б. Д. Леонов, І. М. Рижов; за ред. В. В. Крутова, І. І. Мусієнка, В. П. Ємельянова. Київ : Нац. акад. СБУ, 2015. 192 с.
44. Ємельянов В. П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення : монографія. Харків : Право, 2016. 88 с.
45. Ємельянов В.П. Кількісний склад терористичної групи чи терористичної організації згідно зі ст. 258-3 КК України // Держава і злочинність. Нові виклики в епоху постмодерну : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті віце-президента Кримінологічної асоціації України О. М. Литвака (м. Харків, 23 квіт. 2020 р.) // МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків, 2020. С. 115 – 116.
46. Шамара О. В., Бантишев О. Ф., Чорний Р. Л. Протидія терористичній діяльності (кримінально-правові аспекти) : монографія. Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2011. 160 с.
47. Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2012. 908 с.
48. Налуцишин В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України) : монографія. Харків: Харків юридичний, 2010. 252 с.
49. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння: хуліганські злочини та склади злочинів : монографія / за ред. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2016. 184 с.
50. Топольскова І. О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність : монографія / наук. ред. д. ю. н., проф. В. П. Ємельянов. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2013. 192 с.
51. Бандурка І. О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади : монографія / за наук. ред. д. ю. н., проф. О. М. Литвинова. Харків: Золота миля, 2017. 432 с.
52. Велика українська юридична енциклопедія: У 20 томах. Том 17. Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1064 с.

Інформативні ресурси:

1. Законодавство України // Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
2. Президент України // Документи. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/all>.
3. Урядовий портал // Нормативно-правова база. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/npd/search>.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.